

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Marianna Terpitková

Vyvodzovanie písmen v 1. ročníku ZŠ prostredníctvom rozprávok a príbehov

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov
2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Mgr. Marianna Terpitková

Kontakt na autora: CZŠ sv. Egídia, Jiráskova 5, 085 27 Bardejov
egidiusbj@centrum.sk

Názov OPS/OSO: Vyvodzovanie písmen v 1. ročníku ZŠ pomocou rozprávok a príbehov

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2014
VII. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: Mgr. Darina Bartková

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

rozprávka, príbeh, žiak, učiteľ, text, motivácia, predstavivosť, vyvodzovanie písmen

Anotácia

Práca sa zaoberá vyvodzovaním písmen v 1. ročníku ZŠ na hodinách slovenského jazyka a literatúry prostredníctvom rozprávok a príbehov. Teoretická časť objasňuje základné pojmy, ktoré súvisia s témou. Opisuje metodológiu práce s rozprávkou a príbehom. Praktická časť poskytuje metodický materiál vychádzajúci z vlastnej pedagogickej praxe a návrhy vyučovacích hodín s využitím metódy rozprávania príbehu. Táto OPS poukazuje na dôležitosť motivácie žiakov prostredníctvom rozprávok a príbehov, ktoré sú veľmi blízke žiakom mladšieho školského veku a ktoré prispievajú k rozvoju ich obrazotvornosti, predstavivosti a fantázie.

OBSAH

ÚVOD	5
1 OPIS OPS.....	7
1.1 Kontext a rámec.....	7
1.2 Špecifikácia OPS.....	7
1.3 Hlavný a čiastkové ciele OPS.....	8
1.4 Vymedzenie kompetencií.....	8
1.5 Metodológia.....	9
2 PRÍBEHY A ROZPRÁVKY VO VYUČOVACOM PROCESE.....	11
2.1 Význam využívania príbehov a rozprávok.....	11
2.2 Použitie aktivít pri práci s príbehom.....	12
3 NÁMETY ROZPRÁVOK PRE VYVODZOVANIE PÍSMEN.....	13
3.1 Vyvodenie písmena a.....	13
3.2 Vyvodenie písmena i.....	15
3.3 Vyvodenie písmena o.....	17
3.4 Vyvodenie písmena u.....	19
3.5 Vyvodenie písmena v.....	21
4 ODPORÚČANIA PRE PRAX.....	25
ZÁVER	26
Zoznam príloh	28

ÚVOD

Rozprávky a príbehy sú neoddeliteľne spojené s detským svetom. Sú považované za vonkajší podnet, ktorý je veľmi dôležitý pre zdravý vývin dieťaťa, rozvoj jeho citového života, fantázie a predstavivosti. Prostredníctvom nich sa deti dokážu odtrhnúť od reality a stať sa súčasťou ich deja.

„Realitu poznávame prostredníctvom príbehov, žijeme vo svete príbehov, každý náš deň sa skladá z jednotlivých príbehov, ktoré sa skladajú vo väčšie... Deti potrebujú rozprávky, aby verili tomu, že dobro zvíťazí, musia dôverovať budúcnosti, aby vstúpili do života“ (Černoušek, 1990).

Rozprávky a príbehy predstavujú pre dieťa svet, ktorý mu je blízky a ktorý dokáže pritiahnuť jeho pozornosť. Dieťa sa dokáže vcítiť do prežívania postáv a stať sa súčasťou deja, v ktorom sa príbeh odohráva.

Zakomponovaním rozprávok a príbehov ako jednej z inovatívnych metód do výučby slovenského jazyka a literatúry sa žiak oboznamuje s novými štruktúrami hravou formou. Zároveň sa vytvára atmosféra, v ktorej žiak získava nové vedomosti bez strachu a stresu. Jeho prirodzená zvedavosť mu sprostredkuje osvojiť si daný jav podvedome bez toho, aby si bolo vedomé, že sa niečo učí. Zároveň je žiakovi umožnené prijímať nové vedomosti všetkými zmyslami.

Rozprávky a príbehy ponúkajú priestor pre zážitok, poskytujú možnosť pohybovať sa, dotýkať sa predmetov, pracovať s postavami z príbehu, umožňujú stať sa jednou z postáv a tak aj súčasťou samotného príbehu. Atmosféra vyučovacej hodiny sa takýmto spôsobom stáva príjemná pre žiaka a učiteľa zároveň.

Dôvodom pre voľbu témy tejto práce bola skutočnosť, že rozprávanie rozprávok a príbehov považujem za jednu z alternatívnych metód, ktorá svojou podstatou rešpektuje psychický vývoj žiaka, rozvíja jeho tvorivosť a fantáziu, berie ohľad na jeho citové dozrievanie.

Zaradením tejto metódy do vyučovacieho procesu učiteľ rešpektuje znaky vývojového obdobia detí mladšieho školského veku, dáva im možnosť učiť sa prostredníctvom hry a zážitku a tak v nich formuje kladný vzťah k samotnému predmetu a k čítaniu. Rešpektuje prirodzený vývin dieťaťa a snaží sa do hodín práce s príbehom zaradovať také aktivity a cvičenia, ktoré podporujú rozvoj komunikačných a čitateľských zručností.

Cieľom tejto práce je poukázať na význam použitia rozprávok a príbehov vo vyučovacom procese slovenského jazyka a literatúry a zároveň priblížiť metodiku práce s nimi.

Práca je rozdelená do troch kapitol. Prvá kapitola je zameraná na samotný opis OPS, vymedzenie kontextu a rámca, hlavných a čiastkových cieľov a taktiež metodológie. Druhá kapitola vymedzuje pojem rozprávka, objasňuje jej význam, zaoberá sa výberom rozprávok a opisuje dôvody, prečo je vhodné jej použitie na primárnom stupni

vzdelávania. Taktiež opisuje aktivity, ktoré je vhodné zakomponovať do rozprávania príbehov. Tretia kapitola obsahuje konkrétne rozprávky, ktoré sú navrhnuté tak, aby si prostredníctvom nich osvojili žiaci prvého ročníka ZŠ nové písmeno.

Príprava vyučovacej hodiny s využitím rozprávok a príbehov je náročná. Učiteľ si musí vybrať príbeh, alebo rozprávku, ktorá je vhodná pre danú vekovú kategóriu žiakov, prípadne si príbeh vymyslí. Inšpirovať sa môže napríklad obrázkom z učebnice.

Predložená OPS ponúka učiteľom primárneho vzdelávania návod ako pracovať s rozprávkou s využitím cvičení, hier a úloh s cieľom zefektívniť vyučovací proces vyvodzovania písmen.

1 OPIS OPS

Rozprávky a príbehy sú dôležitou súčasťou života dieťaťa mladšieho školského veku. Podporujú rozvoj fantázie a predstavivosti, umožňujú žiakom stotožniť sa s postavami deja, ponúkajú učiteľovi možnosť prepojiť hovorené slovo s vizuálnymi prostriedkami – obrázkami, maňuškami, rôznymi predmetmi.

Príbehy umožňujú využitie pohybov tela – tanec, vyjadrenie nálad, radosti, smútku. Týmto spôsobom podporujú pozornosť detí s rôznymi učebnými štýlmi – vizuálny, kinestetický, verbálny, alebo auditívny. Poznanie písmen a ich fixácia má veľký vplyv na samotné čítanie. Umožňuje a podporuje plynulosť čítania, ovplyvňuje rýchlosť a vplýva na samotné porozumenie textu. Ak je dieťa dostatočne oboznámené s tvarmi jednotlivých písmen, nemusí rozmýšľať o aké písmeno ide, ľahšie si slovo prečíta, porozumie jeho významu a taktiež významu vety, či celého textu.

OPS opisuje vlastnú pedagogickú skúsenosť vyvodzovania písmen v 1. ročníku ZŠ prostredníctvom príbehov a rozprávok. Hodiny sú navrhnuté tak, aby boli pre žiakov pútavé, rozvíjali v nich tvorivosť, predstavivosť a fantáziu. Práca neopisuje celé vyučovacie hodiny. Príbehy sú viazané na motivačnú a expozičnú časť. Nové písmeno, s ktorým sa žiaci oboznamujú, sa stáva súčasťou určitého deja, čím je pre žiakov zapamätateľnejšie. Aj samotní žiaci sa môžu stať postavami príbehu, pretože niektoré príbehy a rozprávky sú navrhnuté tak, aby sa žiaci aktívne zapájali do deja plnením rôznych úloh, recitovaním básne, pantomímou.

Z vlastnej pedagogickej skúsenosti považujem za nevyhnutné podporovanie zážitkového učenia na hodinách slovenského jazyka a literatúry. Deťom sa tak ponúka možnosť vyhnúť sa mechanickému čítaniu textov.

1.1 Kontext a rámec

Typ školy: základná škola, primárne vzdelávanie

Východiská: Práca s deťmi na prvom stupni základnej školy si vyžaduje používanie takých metód, prostredníctvom ktorých sa stane vyučovací proces pútavý, zábavný a blízky danej vekovej kategórii. Využitie uvádzanej OPS si vyžaduje od učiteľa aj žiakov základné komunikatívne a vyjadrovacie zručnosti, prácu s vizuálnymi prostriedkami, s učebnicou a jednoduchým textom. Žiaci majú byť pri práci sústredení, preto je úlohou učiteľa poznať a zvoliť vhodné metodické postupy pri práci s rozprávkou a príbehom s cieľom oboznámenia sa žiakov s novým učivom. Pracovať na úlohách je možné prezenčne pri tabuli, ale aj samostatne, v učebnici.

1.2 Špecifikácia OPS

Špecifikácia cieľovej skupiny:

Cieľovou skupinou, na ktorú je osvedčená pedagogická skúsenosť zameraná, sú pedagógovia nižšieho stupňa primárneho vzdelávania.

Kategória pedagogických zamestnancov: učiteľ

Podkategória: učiteľ pre primárne vzdelávanie

Vzdelávacia oblasť: jazyk a komunikácia
Škola, ročník: základná škola, 1. ročník
Vyučovaci predmet: slovenský jazyk a literatúra
Tematický celok: hlásky a písmená

1.3 Hlavný cieľ a čiastkové ciele OPS

Hlavný cieľ OPS:

Hlavným cieľom osvedčenej pedagogickej skúsenosti je poukázať na uplatnenie metódy rozprávania príbehu a rozprávky na hodinách slovenského jazyka a literatúry pri vyvodzovaní písmen v 1. ročníku ZŠ.

Čiastkové ciele OPS:

- prostredníctvom rozprávok a príbehov podporiť aktivitu a záujem žiakov o nové písmená a následne o čítanie na hodinách slovenského jazyka a literatúry, koordinovať prácu v triede
- rozvíjať základné čitateľské a komunikačné zručnosti, rozvíjať samostatnosť žiakov pri práci,
- rozvíjať inovatívne metódy a formy vo výučbe slovenského jazyka a literatúry,
- vedieť uplatniť získané vedomosti pri určovaní polohy hlásky a písmena v slove a pri samotnej práci s textom

1.4 Vymedzenie kompetencií

OPS rozvíja u žiakov tieto kompetencie:

- kompetencie smerujúce k iniciatívnosti - vhodne zvolenými rozprávkami a príbehmi motivovať žiakov k učeniu
- kompetencie čitateľskej gramotnosti - získavať nové informácie čítaním z učebnice, z tabule, z rozprávok a príbehov prezentovaných učiteľom
- kompetencie komunikatívne - vedieť prezentovať vlastný názor
- kompetencie riešiť problémy - získavať nové vedomosti a zručnosti prostredníctvom úloh, zadaných učiteľom
- kompetencie čitateľskej zručnosti - vedieť čítať písmená, slová, vety, krátke texty, rozvíjať techniku čítania, schopnosť porozumenia a práce s textom, vedieť sa orientovať v texte a vyhľadať konkrétne informácie
- kompetencie smerujúce k pozornosti - vedieť sa sústrediť na hlasné a tiché čítanie, skupinové čítanie, na prijímanie nových informácií
- kompetencie smerujúce k tvorivosti - vedieť dokončiť príbeh, na základe príbehu vytvoriť hlavnú postavu

1.5 Metodológia

Využitie rozprávok a príbehov na vyučovaní slovenského jazyka predpokladá schopnosť učiteľa poznať metodológiu práce s textom a vedieť ju uplatniť vo vyučovacom procese pri vyvodzovaní písmen. Výhodou používania rozprávok a príbehov je ich pútavosť pre žiakov a uplatniteľnosť vo všetkých fázach vyučovacej hodiny. Dajú sa aplikovať v motivačnej, expozičnej, aplikačnej aj fixačnej časti hodiny. Rozprávku je možné navrhnúť tak, aby jej súčasťou boli všetky fázy hodiny.

Pri práci s rozprávkou a príbehom je vhodné, aby mal učiteľ dopredu pripravený obrazový materiál a úlohy na tabuli. Okrem obrázkov môže učiteľ využiť bábky, ktorých sa môžu deti dotknúť a ku ktorým si môžu vytvárať isté citové väzby. Pre žiakov je dôležité, aby neboli pri počúvaní vyrušovaní. Vizuálne prostriedky slúžia ako pomôcka na lepšie sústredenie sa. Nevyhnutnou súčasťou je práca s novým písmenom. Snahou učiteľa by mala byť aktivizácia žiakov prostredníctvom úloh a cvičení, ktoré počas rozprávky vykonávajú. Žiaci by mali byť konfrontovaní so zážitkom, očakávaním niečoho nového. Ak to príbeh umožňuje, mali by sa stať aspoň na chvíľu jeho súčasťou. Môžu radiť hlavnej postave príbehu, ako vyriešiť problém, môžu pracovať s novým písmenom a určiť jeho polohu v slove pod obrázkom, môžu používať maľušky.

Príbeh, ktorý učiteľ vyberie by mal byť pre deti pútavý, mal by ich zaujať. Ak je rozvrhnutý so celej vyučovacej hodiny, musí sa skladať z menších celkov, v ktorých sa strieda počúvanie s inými aktivitami – čítaním, písaním, priradzovaním, dopĺňaním, dramatizáciou a rôznymi úlohami. Nemal by byť nudný. Preto aj jeho dĺžka musí byť primeraná. Môžu to byť klasické rozprávky, ktoré deti poznajú a sú im blízke, alebo to môže byť príbeh, ktorý si učiteľ sám vymyslí, podľa obrázkov obsiahnutých v učebnici. Predložená OPS obsahuje rozprávky a príbehy, ktoré sú navrhnuté na základe obrázkov a slov obsiahnutých v učebnici.

Dôležitou súčasťou prípravy je aj používanie piesní, riekaniek a básničiek. Snažím sa, aby každá rozprávka bola obsahovo prepojená s básňou. Dieťa si lepšie fixuje slová s novou hláskou, písmenom a zároveň sa pre neho stáva dej príbehu zapamätateľnejším. V predloženej OPS sú rozprávky tvorené tak, aby obsahovo korešpondovali so šlabikárom Virgovičová, pretože tento šlabikár sa na našej škole používa. Dej rozprávky je možné prispôbiť aj inému typu šlabikára tak, aby v nich vystupovali osoby a veci, ktoré sú jeho súčasťou.

Vhodnými metódami pri vyvodzovaní písmen sú metóda motivačného a riadeného rozhovoru, demonštrácia obrazov, diskusia, aktivizujúce metódy, pantomíma, dramatizácia problémové úlohy, brainstorming.

2 PRÍBEHY A ROZPRÁVKY VO VYUČOVACOM PROCESE

„Situácie najviac zrozumiteľné deťom sú také, ktoré sú blízke ich svetu. Sú to udalosti ich života úzko súvisiace s tým, čo sa deti v škole učia, napríklad na iných predmetoch. Spôsob, akým im tieto situácie môžeme približovať, nám najlepšie ponúkajú príbehy a rozprávky. Sú pre deti v podstate prirodzenou encyklopédiou života a sveta. Prostredníctvom nich sa deti dozvedajú nielen o svete ako takom, ale aj o človeku, spôsoboch jeho správania, pričom majú možnosť vnímať pozitívne vzory“ (Straková, 2010).

Príbeh je jedna z aktivít, ktorá sa zameriava predovšetkým na počúvanie. Rozprávka ako druh príbehu je výborným nástrojom, prostredníctvom ktorého sa prezentujú žiakom situácie, na základe ktorých dokážu lepšie vnímať súvislosti, pochopiť a porozumieť obsahu učiva. Zaradením príbehu do vyučovacieho procesu sú vyučovacie hodiny slovenského jazyka a literatúry zaujímavejšie, pútavejšie a zapamätateľnejšie pre žiakov. Z tohto dôvodu sa snažím využívať príbeh v 1. ročníku ZŠ, pretože pre žiakov primárneho stupňa vzdelávania je potrebné využívanie takých foriem, metód a aktivít, ktoré umožňujú striedanie činností.

2. 1 Význam využívania príbehov a rozprávok

V tejto podkapitole by som chcela objasniť dôvody, prečo je vhodné zaradiť do vyučovacieho procesu príbeh a rozprávku.

- Príbehy rozvíjajú vlastné tvorivé sny detí a predstavivosť. Vnášajú do vyučovacieho procesu prvok zážitkového učenia. Žiak mladšieho školského veku sa dokáže stotožniť s postavami. Svoje predstavy vie vyjadriť ilustráciou, pohybom, alebo hovoreným slovom. Snahou učiteľa by malo byť využitie faktu, že pracuje so zvedavosťou a fantáziou dieťaťa a na základe toho by mal vytvárať vhodné učebné situácie.
- Príbehy rozvíjajú stratégie učenia, ako sú – počúvanie, predpokladanie pokračovania deja, dedukovanie významu, vyjadrenie hypotézy. Situáciu prezentovanú príbehom je potrebné spojiť s gestikuláciou, mimikou a obrazovým materiálom. Na základe uvedeného by sa mal učiteľ snažiť udržať koncentráciu detí prostredníctvom:
 - vizuálnych prostriedkov (obrázky, ilustrácie, marionety, maňušky, kostýmy)
 - predošlých vedomostí a skúseností
 - všeobecných vedomostí
- Zaradením príbehov do vyučovacieho procesu dochádza k prepojeniu detskej fantázie a predstavivosti s reálnym svetom. Žiak sa učí na základe vlastnej skúsenosti.
- Dieťa sa na hodinu teší, lebo vie, že bude pre neho zaujímavá. Ďalším, nie menej dôležitým faktorom je to, že rozprávanie príbehu prispieva k eliminácii stresu u detí.
- Príbeh umožňuje žiakom možnosť zažiť reakcie triedy na príbeh - smiech, smútok, radosť, očakávanie, čo im napomáha k emocionálnemu a spoločenskému rozvoju. Zároveň sa učia pracovať v skupinách, vzájomnej komunikácii, hľadajú riešenia, hoci s nimi nemusia všetci súhlasiť. Príbeh motivuje žiaka verbálne k zapojeniu sa do jeho deja.
- Príbeh predstavuje cestu, prostredníctvom ktorej sa dieťa dostane do kontaktu s literatúrou, buduje si k nej kladný vzťah.

- Vytvára sa citová a osobná väzba alebo puto medzi rozprávačom (učiteľom) a poslucháčom (žiakom).
- Prostredníctvom príbehu sa rozširuje slovná zásoba a poznanie nových vetných štruktúr, ktoré obohacujú myslenie a majú vplyv na vlastnú produkciu. Dieťa dokáže počúvať príbeh aj opakovane. To mu umožňuje osvojiť si nové jazykové javy. Je vhodné, ak sa niektoré jazykové štruktúry, frázy a slovná zásoba v príbehu opakujú. Dôsledkom toho dochádza k rýchlej zapamätateľnosti zo strany dieťaťa a rozvíja sa schopnosť predvídať, čo bude nasledovať.

2.2 Použitie aktivít pri práci s príbehom

Rozprávka sama o sebe je pre žiakov motivujúca. Aby boli počas jej rozprávania žiaci aktívne zapojení do jej deja, je vhodné obohatiť ju aktivitami primeranými pre žiakov prvého ročníka ZŠ. Vo svojej pedagogickej praxi obohacujem rozprávanie príbehov a rozprávok predovšetkým o riekanky a básne. Tvorím ich tak, aby svojím obsahom boli blízke príbehu. Niekedy využívam piesne.

Príbehy si vyžadujú využitie vizuálnych prostriedkov. Preto využívam obrázky, plagáty, ilustrácie, maňušky a rôzne predmety. Prostredníctvom nich sa dajú zadávať žiakom rôzne úlohy. Napríklad:

- priradzovanie obrázkov k písmenu, slabike, slovu,
- dokresľovanie,
- zoradovanie obrázkov v správnom poradí,
- didaktické hry (Vieš, čo sa zmenilo? Bingo s písmenami.),
- doplňovanie písmena na správne miesto pod obrázkom, - brainstorming o obrázku – o čom príbeh bude.

Za výhodu používania príbehu považujem, že sa dá kedykoľvek jeho dej prerušiť otázkami kladenými žiakom. Žiaci môžu dedukovať, ako bude dej pokračovať. Svoje návrhy hovoria nahlas. Učiteľ môže túto formu práce spojiť so súťažou. Ten, ktorého predpoklad bude najbližší skutočnosti, môže prísť pred tabuľu a niečo pripnúť, podržať. Je na učiteľovi, akú formu odmeny zvolí.

Príbeh ponúka možnosť aktívneho zapojenia sa žiakov a to predovšetkým:

- pohybmi tela,
- pantomímou,
- mimikou,
- gestikuláciou,
- dramatizáciou.

Prostredníctvom pohybov tela a pantomímy môžu žiaci stvárňovať rôzne situácie z deja (napr. Janko sa postavil a pozbieral jablká). Žiaci sa postavia a vyjadrujú, ako zbierajú jablká. Prostredníctvom gestikulácie a mimiky vyjadrujú svoj súhlas, či nesúhlas, vyjadrujú svoje nálady a pocity. Na konci hodiny, keď je príbeh žiakom dostatočne známy, môže učiteľ v rámci opakovania zaradiť dramatizáciu príbehu.

3 NÁMETY ROZPRÁVOK PRE VYVODZOVANIE PÍSMEN

Táto kapitola obsahuje konkrétne návrhy vyučovacích hodín s využitím metódy rozprávania príbehov a rozprávok pri vyvodzovaní písmen. Jednotlivé hodiny obsahujú vlastné návrhy rozprávok a príbehov. Opisujú motivačné a expozičné časti hodín. V ďalších fázach hodiny som so žiakmi pracovala v učebnici. Obsah príbehov sa však dá využiť aj pri práci s učebnicou a tiež v záverečnej, fixačnej časti hodiny.

Opis vyučovacích hodín je viazaný predovšetkým na vyvodenie samohlások a spoluhlásky „v“. Ako som už uviedla, pracovala som so šlabikárom Virgovičová. Príbehy a rozprávky sa však dajú prispôbiť aj inému typu šlabikára.

V prílohe uvádzam rozprávky, ktoré som navrhla pre vyvodenie písmen e, m, l. Nie sú prepojené na aktivity, ale môžu sa stať inšpiráciou pre kolegov, ktorí ich môžu obohatiť o aktivity podľa vlastnej potreby tak, aby korešpondovali s cieľmi vyučovacích hodín. (viď. prílohy 1, 2, 3)

Téma č. 1: Vyvodenie písmena „a“

Ciele:

Kognitívny cieľ: Poznať hlásku a písmeno „a“. Chápať a vedieť odlíšiť hlásku od písmena. Určiť polohu hlásky a písmena „a“ v slove. Vysvetliť rozdiel medzi krátkou a dlhou hláskou „a“. Navrhnuť možné riešenie problému.

Afektívny cieľ: Vyjadriť svoj vlastný názor na odchod bez opýtania a oznámenia dospelým, kam ideme.

Psychomotorický cieľ: Usporiadať písmená na základe inštrukcií učiteľa.

Na tabuli je obrázok akvária, v ktorom sú štyri rovnaké rybky. Učiteľ počas rozprávania aktivizuje žiakov k činnosti a zároveň názorne demonštruje príbeh na tabuli. V ruke drží obrázok dievčatka, môže to byť aj maňuška.

Príbeh: Aničkine akvárium

Prváčka Anička dostala na narodeniny akvárium. Plávali v ňom štyri rybičky. Veľmi sa na seba podobali. Zatvorila oči a vyslovila tajné želanie: „Priala by som si, aby som vedela svoje rybičky stále rozoznať.“

Keď otvorila oči, nevidela žiadnu zmenu. Všetky rybičky ostali rovnaké. Preto to skúsila ešte raz.

Aktivita 1

Učiteľ poprosí žiakov, aby pomohli Aničke. Vyzve ich, aby si položili hlavy na lavice a potichu vyslovili pranie, aby mohla Anička rybky rozoznať. Počas toho pripne na každú rybku písmeno a (veľké a malé tlačené, veľké a malé písané). Žiaci dvihnú hlavy. Anička opäť pozrela na rybičky. Ostala prekvapená. Každá z nich mala niečo na brušku. „Čo to je?“ čudovala sa Anička. Pomôžete mi deti?“

Aktivita 2 Problémová úloha

Žiaci hovoria svoje návrhy o tom, čo má rybka pripnuté na svojom tele. Pri rozprávaní ďalšej časti príbehu sú tiež vyzvaní k tomu, aby odpovedali na Aničkine otázky.

„Už viem. Ja sa volám Anička. Na začiatku môjho mena je hláska....Kto mi s tým pomôže? Akú hlásku počujete na začiatku slova? “ (Žiaci hovoria svoje návrhy.)

„Je to hláska a. Preto aj každá ryбка, ktorá je v akváriu má na brušku písmeno a – veľké tlačené A, malé tlačené a, veľké písané A, malé písané a.“

Učiteľ vyslovuje hlásky a ukazuje písmená na obrázku.

„Keď som to zvládla ja, dokážete to aj vy žiaci. “

Žiaci čítajú písmeno a.

Aktivita 3 Uloženie písmena na základe pokynu učiteľa

„Zabudla som však, ktorá ryбка má na brušku malé tlačené a? Kto z vás to vie, môže prísť k tabuli ukázať. “

Anička sa pýtala ďalej: „Ktorá má na brušku veľké tlačené A? Ktorá má malé písané a? Veľké písané A?“ Žiaci prichádzajú k tabuli a ukazujú písmená.

Aktivita 4 Ukladanie písmen (problémová úloha)

Písmenká začali byť nezbedné. Keď rybky spali, odlepili sa z brušiek a naháňali sa po akváriu.

Učiteľ vyzve žiakov, aby si dali hlavy na lavice. Poodopína písmená z rybiek a pripne ich niekde do akvária. Zároveň k nim pripne ešte jedno písmeno „á“. Na pokyn žiaci zodvihnú hlavy a hovoria, čo sa zmenilo. Učiteľ vyzve žiakov, aby neposlušné písmená uložili na správne bruško rybiek. Ukáže na rybieku a povie, aby sa prihlásil ten, kto vie pripnúť na bruško malé tlačené „a“. Podobne pokračuje aj pri ostatných tvaroch písmen. Nakoniec ostane v akváriu ešte jedno písmeno. Žiaci hovoria svoje návrhy o aké písmeno ide. Učiteľ im vysvetlí, že čiarka nad písmenom je dĺžň, a písmeno čítame o čosi dlhšie ako krátke „a“.

Malému tlačnému a sa v akváriu nepáčilo. Keď rybieka spala, zošuchlo sa z bruška, vyskočilo z akvária a cez pootvorené okno sa dostalo von.

Aktivita 5 Vyjadrenie vlastného postoja

Čo myslíte deti bolo správne, že písmenko „a“ odišlo bez opýtania? Môžeme odísť niekam a nepovedať to pani učiteľke, alebo rodičom? Bála sa o neho rybieka aj Anička?

Písmenku sa na ulici veľmi páčilo. Rozbehlo sa po ulici, až prišlo k škole. Aj tam bolo otvorené okno. Vošlo teda dnu. Na tabuli boli pripnuté obrázky. „Čo je to?“ čudovalo sa písmeno.

Aktivita 6 Určovanie polohy hlásky a písmena

Učiteľ ukáže na obrázky na tabuli a vyzve žiakov, aby povedali, aké obrázky vidia (auto, autobus, anténa, autá, raketa, vlak).

„Tu by som chcelo zostať.“ Pomyslelo si a. Ale kam sa mám postaviť? Deti, pomôžete mi?“

Žiaci spoločne s učiteľom určujú polohu hlásky a pod obrázky pripínajú písmená „a, A,“ na začiatok, uprostred, alebo na koniec slov.

Písmenku „á“ sa tiež v akváriu nepáčilo. Podobne ako „a“ vyskočilo von a prišlo do tej istej školy. Pod ktorý obrázok by sme ho mohli pripnúť?

Písmeno „á“ patrí na koniec slova autá.

Písmenkám sa už nechcelo vrátiť do akvária. Anička bola veľmi smutná, keď zistila, že dve písmená v akváriu chýbajú. Na druhý deň ju v škole čakalo prekvapenie. Na tabuli našla písmeno „a“, ktoré záhadne zmizlo z bruška rybiek, ale aj písmeno „á“, ktoré si

voľne plávalo v akváriu. Spolu so svojimi spolužiakmi sa o nich učili v škole a čítali ich z tabule.

Žiaci čítajú písmená pod obrázkami a určujú ich umiestnenie v slove.

Anička si písmená „a, á“ domov vziať nemohla. Ale básničku, ktorú sa v škole učili áno. Doma ju zarecitovala rybkám.

Aktivita 7 Báseň

Auto, autá, autobus,
anténa a vlak,
aj ty milá raketa
pod' sa s nami hrať.

Na skrývačku, naháňačku
s písmenkami a.
Moja rybka v akváriu,
na brušku ho má.

Prameň: Vlastný návrh autora

Analýza vyučovacej hodiny

Žiaci sa aktívne zapájali do vyučovacieho procesu. Páčilo sa im, keď mohli položiť hlavu na lavicu. Bolo to pre ne tajomné. Viacerí žiaci sa vžili do príbehu tak, že bolo počuť šepot priania, aby bolo možné rybky rozoznať. Problémové úlohy boli pre ne veľmi motivujúce. Snažili sa nájsť riešenie. Musela som ich však upozorniť, aby sa navzájom počúvali a neprekrikovali. Aj počas týchto aktivít sa mi potvrdilo, že žiaci obľubujú aktivity spojené s pripínaním a umiestňovaním písmen, obrázkov na tabuli. Žiaci zhodnotili, že písmeno „a“ sa nezachovalo správne, keď odišlo a nikomu nič nepovedalo.

Téma č. 2 Vyvodenie písmena „i“

Ciele:

Kognitívny cieľ: Poznať hlásku a písmeno „i“. Vedieť riekanku. Vedieť kedy píšeme na začiatku slova veľké písmeno.

Afektívny cieľ: Prezentovať svoj postoj k braniu si cudzích vecí.

Psychomotorický cieľ: Vystrihnúť indiánske pierko. Vyjadriť pantomímou šitie vecí.

Príbeh: Indiáni Igor a Ivan

V mestečku Ilava žili bratia Ivan a Igor. Boli to veľkí huncúti. Na prázdniny chodievali k babičke Ivete. Tá sa na nich veľmi tešila. Aj toho roku prišli. Rozlúčili sa s rodičmi a začali stvárať šibalstvá. Jedného dňa našli v kuchyni položené nožnice. Potajomky ich vzali a kde mohli, tam ich použili. Strihali a strihali a veľmi sa z toho radovali. Na druhý deň ráno nemohla babka uveriť vlastným oči. Na dedkových nohaviciach boli vystrihnuté dva prúžky. Nad jedným bol vystrihnutý aj krúžok. A keby len malý, ale veľký ako päť. Na Igorovom tričku bolo vystrihnuté to isté. Takéto.

Učiteľ pripne na tabuľu písmená tvary písmena „i“.

Aktivita 1

Učiteľ sa opýta žiakov, aké slová začínajúce sa na písmeno „i“ si z príbehu zapamätali.

Keď babička uvidela čapicu, ktorú štrikovala, bolo je do plaču. V strede bola veľká díera, ktorá pripomínala iglu.

„Čo teraz?“ vzdychla si babička Iveta.
Dlho nerozmýšľala, lebo vedela, čo má urobiť.

Aktivita 2 Čo urobila babka?

Žiaci hovoria svoje návrhy, čo mohla babka urobiť, keď uvidela toľko rozstrihaných vecí. Počas ďalšieho rozprávania príbehu zisťujú, či bol ich odhad správny.

Babka vzala ihlu a začala zašívvať čudné prúžky aj s bodkami. Na opravu čapice však potrebovala ihlice. To, čo bolo na čapici vystrihnuté, musela doštrikovať.

Zrazu začula hluk. To prichádzali Igor a Ivan, ktorí sa hrali na indiánov. Na čelenkách mali pierka s písmenami i. Hlasným pokrikom oznamovali, že prichádzajú domov.

Čítanie

Na tabuli sú napísané tvary písmena „i“, podobne, ako ich mali chlapci na čelenkách. Žiaci ich čítajú z tabule.

Indiáni oznamovali, že sa vrátili a sú veľmi hladní.

Babka im povedala: „Všetci Indiáni plnia indiánske úlohy. Teda aj vy, ak chcete jesť musíte nejaké splniť. Vašou prvou úlohou je vziať ihlu a niť a pozašívvať diery. Potom prídete písmená i, I na správne miesto pod obrázky. Ja som dnes s ihlou a niťou strávila celé dopoludnie. Musela som opravovať škodu, ktorú ste narobili nožnicami!“

Aktivita 3 Pantomíma

Žiaci pantomímou znázorňujú, ako zašívajú vystrihnuté diery. Potom prichádzajú k tabuli a určujú polohu písmena „i“ v slove. Písmeno musia pripnúť (prišit) na začiatok, uprostred, alebo na koniec slova. Učiteľ ukazuje na obrázky, žiaci určujú polohu písmena v slove. Pripomenie im, že na začiatku mena stojí vždy veľké písmeno. Potom naučí žiakov báseň o nezbudných indiánoch.

A tak mali indiáni čo robiť do večera. Šili a šili, aj niekoľko ihiel zlomili. A vznikla o nich takúto riekanku.

Aktivita 4 Riekanka

Igor, Ivan z police,
vzali babke nožnice.
V tichosti ich použili,
veľkú škodu urobili.

Indiáni sa z nich stali,
na hlavu si pierka dali.
Ihlu do rúk chopili,
písmenká „i“ prišli.

Prameň: Vlastný návrh autora

Aktivita 5 Indiánske pierko

Každý žiak dostane maketu indiánskeho pera, na ktorom je napísaný jeden z tvarov písmena „i“. Žiaci majú pierko vystrihnúť. Potom čakajú na pokyny učiteľa, ktorý zadáva úlohy.

- Postavia sa všetci indiáni, ktorí majú na pierku veľké tlačené I.
- Pred tabuľu prídu všetci indiáni, ktorí majú na pierku malé písané i.....

Analýza vyučovacej hodiny

Tento príbeh zaujal predovšetkým chlapcov. Prejavovali sa oveľa živšie ako dievčatá. Žiaci boli veľmi aktívny počas pohybových aktivít. Mohli šiť, prísť pred tabuľu, vystrihovať pierko. Deti prirodzene lákala možnosť využiť indiánsky pokrik. Povedala som im, že ak budú počas hodiny pozorní, rozlúčime sa na konci indiánskym pokrikom. Zhodnotili, že správanie sa indiánov nebolo pekné, lebo babku už bolia ruky a nevládze toľko zašívvať. Keď mali možnosť dedukcie, čo urobí babka, mysleli si, že ich určite zbije, alebo im dá trest. Nikto neprezentoval názor, že chlapci budú plniť indiánske úlohy. Zhodnotili sme, že babka bola veľmi múdra, pretože vymyslela úlohy tak, aby si chlapci zapamätali, že ľahké je niečo roztrhať, ale ťažké opraviť.

Téma č. 3: Vyvodenie písmena „o“

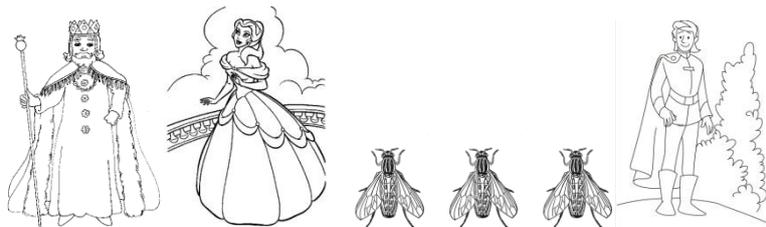
Ciele:

Kognitívny cieľ: Poznať hlásku a písmeno „o“. Vedieť rozoznávať a správne čítať písmená.

Afektívny cieľ: Vyjadriť svoj postoj k správaniu sa kráľa Oskara voči princovi Oliverovi.

Psychomotorický cieľ: Odhadnúť obsah rozprávky na základe obrázka. Vybrať správny obrázok.

Rozprávka: O princeznej Olinke a odvážnom Oliverovi

Obrázok 1: Obrázky z rozprávky

Prameň: <http://www.kidscoloringprintable.com/other/prince-and-princess-coloring-pages/>

Aktivita 1 Dedukcia

Učiteľ oboznámi žiakov o tom, že na dnešnej hodine budú počuť rozprávku O princeznej Olinke a odvážnom Oliverovi. Ukáže im obrázky (Obrázok 1). (môžu to byť aj maňušky). Žiaci hovoria svoje názory, o čom bude rozprávka.

Princezná Olinka bola mladá a veľmi pekná. Jedného dňa sa kráľ Oskar rozhodol, že ju vydá. Jej nastávajúcim mužom nemohol byť hocikto. Musel to byť múdry človek. Aby takého našiel, pripravil pre pytačov hádanky. Prostredníctvom nich chcel preveriť

šikovnosť pytačov. Do zámku začali prichádzať švárni šuhaji. Princovia Oto, Otakar, Ondrej a Osvald sa snažili zo všetkých síl, ale nepodarilo sa im uhádnuť všetky hádanky. Jedného dňa prechádzal okolo zámku princ Oliver z ďalekej krajiny Omán. „Čo sa to tu deje.“ vyzvedal sa.

Aktivita 2 Čo ste si zapamätali?

Učiteľ vyzve žiakov, aby oni povedali princovi, čo sa v zámku deje. Ďalej sa opýta, či si pamätajú mená princov, ktorí sa uchádzali o ruku princeznej.

Princ z odpovedí zistil, že kráľ chce vydať svoju dcéru za toho, kto uhádne všetky hádanky, ktoré kráľ pripraví. Nikomu sa to doposiaľ nepodarilo. Oliver sa usmial. Vytiahol z vrecka odratý mešec. Nehrkotali v ňom peniaze, ale bzučali tam okaté mušky, ktoré všetko vedeli. Mali totiž veľké oči a veľa videli. Oliver pomaly otvoril mešec a v tom..... Všetky mušky vyleteli a rozleteli sa naokolo. Oliver ich nezvládal pochytať.

Aktivita 3 Chytanie múch (pantomíma)

„Pomôžte mi deti chytiť mušky okane!“

Úlohou detí je chytiť do dlane mušku a nechať dlane zatvorené. Učiteľ to urobí tiež. Muška v skutočnosti neexistuje. Deti to predstierajú.

„Výborne deti, chytili sme všetky mušky. Nechceli by ste so mnou ísť do zámku a spolu s muškami mi pomôcť vyriešiť hádanky?“ opýtal sa Oliver.

Žiaci odpovedajú.

Oliver sa postavil pred kráľa a krásnu Olinku. Kráľ sa prísne pozrel a začal otvárať oriešky. V každom z nich sa ukrývala hádanka.

Aktivita 4 Hádanky

Oliver poprosí deti, aby si priložili mušky k uchu a ten, kto bude vedieť odpoveď, nech vypustí mušku a prihlási sa. Ak žiaci uhádnu odpoveď, prídu dopredu a obrázok priprnú na tabuľu.

1. Čo musí mať dom, aby z izby videl každý von? (okno)
2. Vedľa nosa dve kolieska sedia. Pomocou nich vidia aj tí, ktorí slabo vidia. Čo je to? (okuliare)
3. Dve malé okienka na svet hľadia, nikdy sa nevidia, nikdy nepovadia. Čo je to? (oči)
4. Bielučký obláčik na tráve sa pasie, na tele mu biela vlna rastie. Čo je to? (ovečka)
5. Je to mojej mamky manžel a ja som jeho syn, alebo dcéra. Kto je to? (ocko)
6. Ockov ocko, mám ho veľmi rád, hoc ho nohy, ruky bolia, je môj kamarát. Kto je to? (dedko)
7. Na písmeňá, dlžne, čiarky- kúpil včera Fero, aby mohol krásne písať - novučičké.. (pero)
8. Nafúkne ho a už kričím „Haló!“. Pozrite sa, čo mám v ruke - ľahulinký..... (balón)

Prameň: Vlastný návrh autora

Oliver uhádol všetky hádanky. Kráľ Oskar však nedodržel slovo. Olinka bola jeho jediná dcéra, preto sa rozhodol, že ak ju chce Oliver za ženu, musí uhádnuť ešte štyri hádanky.

Aktivita 5 Hádanky s písmenom o

1. Aké písmeno počujeme na začiatku slova orech, ovečky, okaňa?

Žiaci odpovedajú: „o“.

Učiteľ pripne písmeno malé tlačené a písané „o“ na tabuľu.

2. Povedz iné slová s písmenom „o“ na začiatku slova.

3. Aké mená, na začiatku ktorých počuješ hlásku „o“ poznáte?

Učiteľ pripne veľké tlačené a písané „O“ na tabuľu.

4. Ku každému obrázku na tabuli povedz, kde sa nachádza písmeno „o“. Na začiatku, v strede, alebo na konci slova.

Učiteľ pripína písmena „o“ pod obrázok – príprava na čítanie.

Aktivita 6 Názory

Páčilo sa vám, ako sa kráľ zachoval voči princovi? Dodržal kráľ slovo?

Žiaci hovoria svoje návrhy.

Oliver uhádol všetky úlohy. Kráľovi povedal: „Kráľ, aby si mi naozaj veril, že som múdry, poviem ti, aké obrazy máte na stene (tabuli) a objasním, kde všade sa nachádza najvzácnejšie písmeno Vášho kráľovstva – o“.

Číta učiteľ, potom celá trieda a žiaci jednotlivo.

Analýza vyučovacej hodiny

Žiakov rozprávka veľmi zaujala. Na úvod hodiny vyjadrovali svoje návrhy, o čom rozprávka bude. Muchy boli pre ne záhadou. Mysleli si, že zjedia princeznú. Iba dvaja žiaci si zapamätali, ako sa volali princovia. Ostatní si pamätali mená jedného, alebo dvoch. Hádanky boli veľkým oživením hodiny. Pri pantomíme chytania múch som ich musela upozorňovať, pretože niektorí to veľmi prežívali. Rozprávka žiakov zaujala. Nepáčilo sa im, že kráľ oklamal princa.

Téma č. 4 Vyvodenie písmena „u“

Ciele:

Kognitívny cieľ: Poznať hlásku a písmeno „u“. Vymenovať slová z príbehu s hláskou „u“ na začiatku slova. Vedieť povedať riekanku.

Afektívny cieľ: Všimnúť si dôsledky zlej starostlivosti o zdravie. Vyjadriť svoj názor na správnu starostlivosť o uši.

Psychomotorický cieľ: Prevziať úlohu postáv z príbehu.

Príbeh: Ako Uľu v uchu bolelo

Učiteľ pripne na tabuľu obrázok ucha (Obrázok 2). Má pripravenú kartičku s písmenom „u“, okno z kartónu, ktoré sa vie otvárať.

Aktivita 1 Brainstorming

Obrázok 2 Ucho

Prameň: <https://www.google.sk/search?q=ear+coloring+pictures>

Úlohou žiakov je hovoriť, čo všetko sa im spája s obrázkom ucha.

V písmenkovej krajine žili všetky písmenká abecedy. Stále tam bol poriadok, pokoj a ticho. Jedného dňa sa stalo niečo nepredvídané.

„Úuuuuuu.....!“ ozývalo sa po celej písmenkovej krajine. Všetky písmenká pozerali po sebe a hľadali písmeno „u“.

„Úuuuuuu.....!“

„Počuješ, niekto ťa volá!“ Písmeno „u“ ostalo prekvapené. Kto by ho teraz volal. Ved' si konečne prišlo oddýchnuť. Nazrelo cez okienko z písmenkovej krajiny do sveta a čo nevidí. Uľa sedí na posteli a kričí: „Úuuuuuu.....!“

Aktivita 2 Dramatizácia

Učiteľ vyzve žiakov, kto by chcel zahrať Uľu a kto Urbana. Žiak príde pred tabuľu. Žiak predstiera bolesť ucha. Učiteľ napovie žiakom, čo majú rozprávať.

„Čo ti je?“ pýta sa jej Urban.

„Veľmi ma bolí ucho.“ povedala Uľa.

„Omotaj si uterák okolo hlavy a zaviaž hore uzol. Určite to pomôže.“ *Učiteľ omotá žiakovi šatku okolo ucha, akoby ho bolelo.*

Uľa poslúchla. Vyzerala síce ako starká z rozprávky, ale naozaj to pomohlo. Písmeno „u“ zatvorilo okno do sveta a išlo si ľahnúť. Už-už zaspávalo, keď zrazu začulo ten istý zvuk:

„Úuuuuuu.....!“ Prišlo mu Uli ľúto. Zase otvorilo okno do sveta a nechalo sa unášať vánkom, až kým nezastalo Urbanovi na uchu.

Aktivita 3 Tvary písmen

Učiteľ pripne na tabuľu všetky tvary písmena „u“. Žiaci na základe skúseností pri vyvodzovaní iných písmen prichádzajú pred tabuľu a nahlas hovoria, aký tvar písmena držia v ruke. (veľké, malé, tlačené, písané „u“. Vyslovia svoj názor, či by napísali nad písmeno dĺžeň, keď Uľa kričala úúúú....., alebo, či by nechali písmeno bez dĺžňa. Následne čítajú písmená z tabule.

Písmeno „u“ pošepkalo Urbanovi radu, ako pomôcť Uli.

„Uľa, pod' zoberieme kľúče, otvoríme dvere a zjždeme za ujom doktorom. On ti iste pomôže.“ Uľa poslúchla. Ujo doktor jej dlho svietil do ucha baterkou.

„Úuuuuuu.....!“ kýval hlavou. (Doktora predstavuje učiteľ.)

„Úuuuuuu.....!“ kričala Uľa od bolesti a strachu.

„Uľa, Uľa. Na tvoju bolesť pomôže iba umývadlo, voda a uterák. Uši si treba pravidelne umývať a čistiť. Ináč ti v ušiach budú bývať ufóni, ufóni a samá špina. Ja ti to ufo z ucha vyčistím, ale ty mi musíš sľúbiť, že sa budeš o svoje uši vzorne starať.“

Uľa sľúbila, že naozaj bude. Písmeno „u“, ktoré po celý čas sedelo Urbanovi na chrbte si vydýchlo. Konečne si bude môcť pospať. Predtým, ako sa vráti späť do písmenkovej krajiny, sa vás chce ešte niečo opýtať.

Aktivita 4 Pamätáš si?

Na tabuli sú obrázky otočené tak, aby ich žiaci nevideli. Žiak, ktorý príde pred tabuľu otočí jeden obrázok a povie, či o ňom v príbehu počul. Ak sa dané slovo v príbehu vyskytlo, obrázok sa na tabuli ponechá. Ak nie, obrázok žiak podá učiteľovi.

(umývadlo, uterák, ucho, Uľa, Urban, ujo, uzol, ufo, kľúče)

Učiteľ povie žiakom: „Písmenko „u“ môže odísť do písmenkovej krajiny až vtedy, ak určíte jeho správnu polohu pod obrázkami.

Žiaci určujú polohu písmena „u“ pod obrázkami na tabuli. Učiteľ písmená pripína na príslušné miesto. Trieda spoločne číta a určuje polohu slova. Spoločne sa naučia riekanku.

Aktivita 5 Riekanka

Našu Uľu ucho bolí,

Od bolesti kričí Úuuu....!

Urban sa o Uľu bojí,
k doktorovi tlačí ju.

Ujo doktor kýva hlavou,
stráca pri tom reč.
S trochou vody, celkom hravo,
dáme špinu preč.

Prameň: Vlastný návrh autora

Písmeno „u“ bolo šťastné. Uľa už neplakala a žiaci dokázali prečítať písmeno u. Spokojné sa nechalo unášať vánkom a cez okienko sa vrátilo späť do svojej písmenkovej krajiny. Umylo si tvár a uši, utrela sa uterákom a utekalo si ľahnúť do svojej postielky. Keď usínalo, myslelo na Uľu a Urbana. Už ho nikto nebudil. A ešte poprosilo pani učiteľku, aby sa opýtala žiakov či vedia, ako sa treba starať o svoje uši.

Aktivita 6 Názor

Žiaci, súhlasíte s tým, že o uši sa treba starať? Ako?
Žiaci hovoria svoje názory.

Analýza vyučovacej hodiny

V úvodnej aktivite som musela žiakom pomôcť otázkami. Napr.: Čo nosíme na uchu? Na čo nám slúži? Môže ucho bolieť? Zapojenie žiakov do dramatizácie bolo pre žiakov veľmi motivujúce. Vzhľadom na to, že všetci sa chceli stať Uľou a Urbanom, v záverečnej časti hodiny som volila opakovane krátku dramatizáciu príbehu tak, aby sa v nej vystriedalo čo najviac žiakov. Žiakov veľmi zaujala aktivita Pamätáš si? Fascinoval ich moment prekvapenia, ktorý so sebou prinášala možnosť otočiť obrázok na druhú stranu a uhádnuť, či sa v príbehu nachádzal, alebo nie. Šiesta aktivita bola zameraná na vyslovenie názoru, ako sa treba starať o uši. Páčilo sa mi, že si uvedomujú, že aj príliš silná hudba, alebo zvuky môžu ušiam škodiť.

Téma č. 5 Vyvodenie písmena „v“

Ciele:

Kognitívny cieľ: Poznať hlásku a písmeno „v“. Prečítať slová z tabule. Dedukovať pokračovanie príbehu.

Afektívny cieľ: Prezentať svoj postoj k braniu si cudzích vecí.

Psychomotorický cieľ: Nakresliť obrázok. Uložiť písmená na správne miesto pod obrázkom.

Rozprávka: Veveričkin domček

Na vysokej jedli bývala veverička Iva. Bola malá a veľmi rýchla. Ako to všetky veveričky robia, aj ona si prinášala domov zásoby na zimu. Neboli to však oriešky. Boli to predmety, v ktorých sa pri ich vyslovení nachádzalo písmeno v. Takéto.

Učiteľ pripne na tabuľu tvary písmena „v“.

Ani vozík, do ktorého všetko ukladala nebol obyčajný. Aj v ňom bolo ukryté písmeno v.

Aktivita 1 Problémová úloha

Učiteľ pripne na tabuľu obrázok vozíka. Úlohou žiakov je nájsť, v ktorej časti vozíka je ukryté písmeno v.

Veveričke Vierke sa písmeno v tak páčilo, že si stále hovorila va, ve, vi, vo, vu.

Žiaci to hovoria tiež.

Aktivita 2 Hľadanie slov

Hopkala zo stromu na strom a pokrikovala va –varecha, vi -.....

Žiaci dopĺňajú slová, ktoré mohla veverička vysloviť. Mohli to byť len tie, v ktorých sa nachádza slabika va, ve, vi, vo, vu.

Vo veveričkinom domčeku viseli na stene obrazy, na ktorých bolo napísané va, ve, vi, vo, vu. Veverička si to stále čítala. Niekedy z hora dolu, inokedy naopak.

Učiteľ pripne na tabuľu slabiky .

va ve vi vo vu Va Ve Vi Vo Vu.

Žiaci ich čítajú spoločne, jednotlivo.

Večer, keď všetci spali, prišla veverička aj s vozíkom pod okienko k domčeku. Vošla dnu a potajomky vzala vidličku, varechu, panvicu, valček, vaňu, vejár, vedro a aj pavúka, ktorý býval v kúte.

Učiteľ pripína na tabuľu obrázky.

Ráno všetci obyvatelia prišli do kuchyne na raňajky.

„Ach, jaj! Raňajky dnes nebudú. A ani obed a večera. Všetky veci z kuchyne zmizli,“ smutne povedala babka Valika.

„Nebudú?“ čudovali sa deti Vilo a Eva. Aj oni prišli na to, že im niečo chýba. Eve chýbalo vedierko a Vilovi malý vozík.

Ockovi Ivovi sa to nepáčilo. „Počul som, že v lese býva veverička, ktorá rada navštevuje ľudí a berie im všetky veci, v ktorých po ich vyslovení počujeme písmeno v. Volá sa Iva. Máme podobné mená, lebo ja som Ivo,“ povedal ocko.

Učiteľ pripne na tabuľu mená Ivo a Iva. Najprv ich prečíta sám, potom žiaci.

Čítanie slov

IVA

IVO

Ocko Ivo navrhol, aby išli hľadať veveričku Ivu a ak je pravda, že veci vzala ona, potom by ich mala vrátiť.

„My pôjdeme,“ povedali Vilo a Eva.

Učiteľ pripne mená Vilo a Eva na tabuľu. Najprv ich prečíta učiteľ, potom žiaci.

Čítanie slov

VILO

EVA

Vilo a Eva sa vybrali do lesa. Dlhو blúdili až tu zrazu uvideli pod jedným stromom vozík. Pozreli sa smerom hore a na vysokej jedli uvideli veveričku, ako sa snaží dostať vedierko do svojho príbytku.

Aktivita 3 Čo bude nasledovať?

Úlohou žiakov je povedať, aké bude pokračovanie rozprávky. Svoje názory prezentujú pred celou triedou.

„Veverička Iva, vráť nám naše veci. Veľmi nám chýbajú.“ Veverička zavrtila chvostom. Zarazila ju detská odvaha. Nechcela sa dať zahanbiť. Zliezla dole a povedala.

„Nemôžem vám vrátiť veci. Čarodejník z ďalekej krajiny ma zakliat. Ak nebudem mať vo svojom domčeku 10 vecí, v ktorých po vyslovení počut' písmeno v, premením sa na žabu. A to ja nechcem,“ povedala veverička a začala plakať.

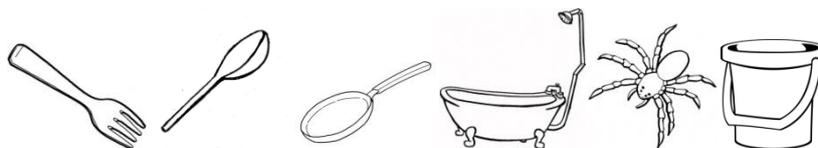
„Neboj sa. My ti pomôžeme. Nakreslíme ti sto obrázkov so slovami s písmenom v na začiatku, v strede a na konci slova. Tie si potom pripneš na stenu a nikdy ti ich nikto nevezme. Zajtra ti obrázky prinesieme a ty nám vrátiš naše veci.“

Aktivita 4 Kreslenie

Žiaci sú rozdelení do skupín. Každá skupina štyri predmety, zvieratá, alebo veci v ktorých sa nachádza písmeno v. Prvá skupina hľadá slová, ktoré sa nachádzajú na začiatku slova. Druhá skupina má za úlohu nakresliť predmety s hláskou u v strede a slova a tretia skupina kreslí obrázky s hláskou v na konci slova. Obrázky majú byť jednoduché. Aktivita trvá 5 - 10 minút. Po dokreslení prichádza vždy jeden zo skupiny a prináša obrázky pre veveričku. Keď veverička zistí, že je obrázkov dosť a že ju nikto nemôže zakliať, vráti deťom všetky predmety, ktoré sa z domu stratili.

Aktivita 5 Hľadať, čo chýba

Učiteľ pripne obrázky predmetov na tabuľu. vidličku, varechu, panvicu, vaňu, vedro, pavúk

Obrázok 3 Predmety s hláskou v

Prameň: <http://www.supercoloring.com/pages/>

Jeden obrázok chýba. Žiaci sa pokúšajú uhádnuť, ktorý. Keď zistia, že je to vejár, učiteľ obrázok vejára pripne na tabuľu a ukryje iný obrázok. Hra pokračuje ďalej.

Aktivita 6

Bolo správne, že si veverička vzala cudzie veci? Žiaci vyjadrujú svoje názory.

V ďalšej fáze hodiny žiaci pracujú v šlabikári.

Analýza vyučovacej hodiny

Deťom sú veľmi blízke zvieratká a rozprávky v ktorých vystupujú. Rozprávka o veveričke bola pre ne veľmi zaujímavá. Na problémovú úlohu týkajúcu sa pokračovania príbehu reagovali pohotovo. Hovorili svoje predstavy o tom, že veverička deťom veci vráti, alebo, že si ich budú musieť od nej kúpiť. Vyslovili názor, že nie je správne, aby sme si bez dovolenia a opýtania vzali cudzie veci. Kreslenie je aktivita, ktorá je veľmi obľúbená u žiakov mladšieho školského veku. Pri kreslení slov, ktoré obsahujú hlásku „v“ som ich musela upozorňovať, že obrázky majú byť jednoduché, nemusia byť vymalované. Práca v skupinách bola obohatením hodiny. Musela som ich však upozorňovať na správanie.

4 ODPORÚČANIA PRE PEDAGOGICKÚ PRAX

Zo svojej osobnej skúsenosti overenej v praxi odporúčam zaradiť do vyučovania rozprávky a príbehy. Sú pre žiakov veľkou motiváciou a podporujú v nich rozvoj tvorivého myslenia. Aktivity, ktoré som opísala v tejto OPS sú pre žiakov veľmi zaujímavé a pomáhajú im pri osvojovaní si nových tvarov písmen v 1. ročníku ZŠ. Odporúčam ich preto využívať aj svojim kolegom.

Pripraviť si príbeh s aktivitami tak, aby korešpondoval s cieľom hodiny nie je ľahké. Žiaci však ocenia námahu predovšetkým zapájaním sa do aktivít, pozornosťou, sústredenosťou a príjemnou atmosférou v triede. Po rokoch praxe môžem konštatovať, že príbehy a rozprávky by mali byť súčasťou edukačného procesu predovšetkým na primárnom stupni vzdelávania. Používam ich, ako som opísala, v motivačnej a expozičnej časti hodiny. Dajú sa však prepojiť aj s prácou v učebnici.

Z aktivít, ktoré som overila, konštatujem, že pre žiakov prvého ročníka sú najzaujímavejšie tie, ktoré sú spojené s pohybom – pantomíma, dramatizácia, pohyby tela, strihanie, kreslenie. Taktiež obľubujú riekanky a hádanky. Žiaci taktiež radi diskutujú a vyjadrujú svoje názory. Treba však ich názory časovo obmedziť. Za náročnú aktivitu pre túto vekovú kategóriu pokladám brainstorming. Žiakom je potrebné pomôcť otázkami, pretože ešte nechápu súvislosti v takej miere, ako sa od nich očakáva

Dôvody implementácie príbehov a rozprávok do vyučovacieho procesu:

- rozvoj komunikačných a čitateľských zručností,
- aktivizácia žiakov prostredníctvom príbehov a rozprávok,
- rozvoj tvorivosti, predstavivosti a fantázie,
- možnosť vyjadrenia vlastného názoru,
- odbúranie stresu a napätia z vyučovania,
- žiaci sa učia spolupracovať v skupinách,
- opakovanie získaných vedomostí hrovou formou,
- vytváranie vlastných jednoduchých výrobkov,
- zapojenie práce tela do edukácie,
- možnosť využitia vizuálnych prostriedkov,
- využitie bábok, kostýmov, rekvizít,
- možnosť manipulácie s predmetmi,
- možnosť stotožňovania sa s postavami deja.

Podrobnejšie zhodnotenia hodín spolu s odporúčaniami pre prax som opísala po každej vyučovacej hodine v predchádzajúcej kapitole.

ZÁVER

Cieľom tejto OPS bolo poukázať na možnosti využitia rozprávok a príbehov pri vyvodzovaní písmen v 1. ročníku ZŠ. Témami vyučovacích hodín boli hlásky a písmená a ich vyvodenie. Písmeno sa v každom príbehu stalo súčasťou príbehu. Prostredníctvom aktivít boli do deja príbehu zapájaní žiaci.

Príprava vyučovacej hodiny s využitím príbehov a rozprávok je náročná. Učiteľ si musí vybrať príbeh, alebo si ho môže vymyslieť. Dôležité je, aby bol vhodný pre danú vekovú kategóriu žiakov. Nemal byť príliš dlhý, aby sa nestal pre žiakov nudným. Vhodné je, ak je pripravený tak, aby si ho žiaci po jeho osvojení mohli zahrať v rolách – dramatizácia príbehu.

Inšpiráciou pre tvorbu príbehu môžu byť napríklad obrázky z učebnice. Zároveň si učiteľ musí stanoviť ciele hodiny. Na základe toho si pripraví aktivity, ktoré využije v motivačnej a fixačnej časti. Prepojenie príbehu s aktivitami je pre žiakov zaujímavé a pomáha nadobudnúť pozitívny vzťah k učeniu.

Napriek náročnosti prípravy môžem z vlastnej pedagogickej praxe konštatovať, že pre žiakov sú hodiny s využitím rozprávok a príbehov zaujímavé a veľmi sa na ne tešia. Obohatenie hodín o hovorené slovo, vizuálne prostriedky a prácu tela umožňuje žiakom lepšie pochopiť nové učivo. Prepojenie príbehu s riekankami, hádankami a piesňami umožňuje lepšiu fixáciu a zapamätateľnosť nového učiva.

Rozprávky a príbehy predstavujú pre dieťa svet, ktorý mu je blízky a ktorý dokáže pritiahnuť jeho pozornosť. Príbeh umožňuje dieťaťu vcítiť sa do prežívania postáv a stať sa súčasťou deja, v ktorom sa odohráva. Učenie sa tak stáva menej stresujúcim. Prostredníctvom príbehov rozvíja aj schopnosť počúvania s porozumením a sústredenia sa. Počúvanie príbehov v triede je zároveň sociálnym zážitkom. Žiakovi je umožnené prezentovať svoje názory pred triedou. Prostredníctvom príbehov sa rozvíjajú medzipredmetové vzťahy. Žiakom je umožnené spievať, využívať výtvarné techniky, maľovať, lepiť, strihať, kresliť, prepojiť príbeh s rytmom a tancom, či spoločenskými javmi. Pre žiakov prvého stupňa je nevyhnutné opakovanie prebratých javov. Rozprávky a príbehy predstavujú významnú cestu ako si zopakovať učivo hravou formou.

Východiskom pre tvorbu tejto práce bola moja vlastná pedagogická skúsenosť a štúdium odbornej literatúry. Budem rada, keď moje skúsenosti budú pre mojich kolegov inšpiráciou a pomôžu im.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. ČERNOUŠEK, M. 1990. Děti a svět pohádek. Albatros, Praha. 1990. ISBN: 80 - 00_00060 -
2. KAŠČÁK, O. 2006. Moc školy: O formatívnej sile organizácie. VEDA, Bratislava. 2006. ISBN: 80-224-0905-7
3. LEŠTINA, V. 1995. Vytváříme loutky pro tvořivou hru dětí. Portál, Praha. 1995. ISBN: 80-7178-017
4. MAŇÁK, J. 2003. Nárys didaktiky. 3. vydanie. Masarykova universita v Brně, Brno. 2003. ISBN: 80-210-3123-9
5. PRUCHA, J. a kol. 2008. Pedagogický slovník. 5. vydanie. Nakladatelství Portál s.r.o., Praha. 2008. ISBN: 978-80-7367-416-8
6. STRAKOVÁ, Z. – CIMERMANOVÁ, I. – MAŤKOVÁ, S. 2010. Učiteľ cudzieho jazyka v kontexte primárneho vzdelávania. Prešovská univerzita v Prešove, Prešov. 2010. ISBN: 978-80-555-0232-8

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 O električke Evičke

Príloha 2 Odvážny mravček

Príloha 3 List

Príloha 1 O električke Evičke

V mestečku Košice premávala električka Evička. Bola žltá – červenej farby. Ľudia ju mali veľmi radi. Vždy, keď prichádzala na autobusovú zastávku, zdalo sa im, že sa na nich usmieva. Bolo v nej teplo a čisto. Cestujúcim sa zdalo, že cítia príjemnú, egrešovú vôňu. Spolužiaci Edo, Elena a Erika cestovali na električke Evičke každý deň do školy. Vošli dnu a spolu zaplatili euro. Pán šofér, ujo Emil, sa na nich usmial, podal im tri lístky a oni si sadli na voľné miesta. Na ďalšej zastávke nastúpila pani s veľkou taškou a dedko s paličkou v ruke. Erika sa postavila a uvoľnila miesto staršej panej, ktorú boleli nohy. Edo sa tiež chcel postaviť, ale keďže mal zranenú nohu, ktorá bola obviazaná obvazom, nemohol to urobiť. A tak dedko s paličkou ostal stáť.

„Elenka,“ zašepkala Erika Elenke do ucha.

„Postav sa a uvoľni miesto dedkovi.“ Ale Elenka neposlúchla a ďalej pozerala von oknom.

„Elenka, postav sa, lebo príde električkový lev a vycerí na teba zuby!“

„Taký lev neexistuje!“ vyhlásila Elenka a ani sa nepohla z miesta.

„Elenka, ak sa nepostavíš, môže sa stať, že ho uvidíš. O to sa postará električka Evička. Je to jej dobrý kamarát.“

„Ako by mohol v električke bývať lev, ty si zo mňa strieľaš.“

Ale v tom Elenka vykrikla: „Vidím ho, je za oknom a uteká k električke. Má veľké zuby. Ja sa bojím. Čo mám robiť?“

„Kde ho vidíš? Ja nič nevidím.“ povedala Erika.

Elenka ani nevedela ako už stála na nohách a sedadlo ostalo prázdne.

„Ešte ho vidíš?“ pýtala sa Erika.

„Vidím! Stále na mňa cerí zuby!“

„Tak potom asi musíš niečo starčekovi povedať. Myslím, že by to malo byť niečo zázračné. Možno zázračné slovo, alebo veta.“

„Ja nijaké nepoznám. Vlastne áno. Čari – mari.“ vyslovila Elenka.

„Vidíš ho?“ pýtala sa Erika.

„Vidím. Skúsím iné. Abraka – dabra.“ Ale Elenka leva stále videla.

„Deti, prosím, pomôžte mi!“ *Žiaci navrhujú, aké slovo by mohla Elenka použiť. Správne má Elenka vysloviť vetu – Nech sa páči.*

„Nech sa páči!“ – povedala Elenka starčekovi.

„Ďakujem ti dieťa. Veľmi ma bolia nohy a už nevládzem stáť.“

Starček si sadol a Elenka zistila, že lev zmizol. Veľmi ju to potešilo. Na druhý deň priniesla električke kvety. Keďže električka nemá ruky, podala ich ujovi šoférovi. Vysvetlila mu, že včera videla veľkého leva, ktorý zmizol, až keď uvoľnila miesto starčekovi. Ujo šofér položil kvety na gombíky zelenej farby. Usmieval sa popod fúzy. Neboli to obyčajné gombíky. Slúžili na to, aby sa pri jednotlivých sedadlách rozsvietil na okne slabý obraz leva. Vidieť ho mohol len ten, kto sedel blízko pri okne. Ujo šofér gombíky zapínal iba vtedy, ak niekto, kto má zdravé nôžky nepustil sadnúť si staršieho, alebo chorého človeka. A aj teraz to vyšlo. Elenka si zapamätala, že električke Evičke záleží nielen na čistote, poriadku a krásnej vôni, ale aj na slušnom správaní. Odvtedy leva nikdy nevidela. Ak by ho niekto z vás, deti náhodou uvidel, verím, že viete, čo máte urobiť.

Prameň: autorka

Príloha 2 Odvážny mravček

Bol raz jeden mravček, ktorý žil v mravenisku na okraji lesa. Mal veľmi rád maliny a med. No zo všetkých dobrôt mu najviac chutili marhule, mrkva a melón. Ak si chcel na nich zamaškrtiť, musel prejsť cez dva kopce k domu, v ktorom bývala Milka so svojim bratom Michalom. Keď rodičia mravčekomci odišli hľadať potravu, rýchlo vybehol von a vybral sa na cestu. Pomaly vyšiel na prvý kopec. Odtiaľ bol pekný výhľad, no domček nevidel, iba muchotrávku. V brušku mu začalo vŕzgať, preto pokračoval v ceste. Zišiel dolu z kopca a tu zbadal veľkého medveďa. Od strachu ani nedýchal. Rozbehol sa a ani nevedel ako už stál na druhom kopci. Aj odtiaľ bol pekný výhľad. Dole v doline uvidel domček so záhradkou a vytúženými maškrtami. Potichu sa k nemu priblížil, preliezol popod bránu a hybaj do záhradky k melónu, mrkve a marhuliam.

„A ty si kto?“ začul hlas. Bola to mačka.

„Ja som mravček.“ Povedal mravček so strachom.

„Prišiel som ochutnať niečo zo záhradky.“

„Pustím ťa ďalej ak uhádneš, aké je moje meno. Volám. m sa Murko, Micka, alebo Mucko?“ Mravčekovi pomohla mašľa, ktorú mala mačka okolo krku. Nemôže to byť Murko ani Mucko. Kocúrikovia mašle nenesia.

„Voláš sa Micka!“ povedal mravček. A bola to naozaj správna odpoveď. Mohol pokračovať v ceste ďalej až do záhrady. Keď konečne zastal pred marhuľou, uvidel nad sebou pestrofarebné krídla. Bol to motýľ.

„Nemôžeš zahryznúť do marhule skôr, než neuhádneš moje meno. Volám sa Miluška, Modroočko, alebo Modroočka.“ Mravček podľa farieb na motýľích krídlach, medzi ktorými nebola žiadna malinová, len odtiene modrej usúdil, že to bude Modroočko. Odpoveď bola správna. Konečne sa mohol najesť marhúľ, mrkvy a melónu. Nabral si aj do batoha, aby mohol ponúknuť svojich rodičov. Rozlúčil sa s mačkou Milkou, motýľom Modrookom a rýchlo prešiel cez dva kopce späť domov. Rodičia bolo prekvapení, aké dobroty im priniesol a akú dlhú cestu zvládol.“

„Syn môj, dnes sa z teba stal veľký mravec. Cesta cez dva kopce, bola cestou po písmenku „m“. Kto túto cestu prejde, tomu môžu rodičia dať meno. Budeme ťa volať Martin.“ Na znak toho, že sa z mravčeka stal mravec Martin, pripli rodičia Martinovi písmeno „M“ na bruško.

Prameň: autorka

List

Prišla jeseň. Zo stromov opadalo lístie. Mnoho z nich padlo aj na balkón rodiny Listíkovej. Bola to veľká rodina. Mala sedem členov. Mamku, ocka a päť nezbedných detí. Jedno z nich vyšlo na balkón a začalo sa prehrabávať v kope lístia. Bol to najmladší Laco. Vyhadzoval listy nad seba a tešil sa, ako zaujímavo padajú na zem. Jeden z listov mu pristál na hlave. Keď si ho zložil dole, veľmi sa prekvapil. List bol veľmi zvláštny. Bol veľký, mal žltu – bielu farbu a po celej ploche boli akési čierne čarbanice. Vôbec ich nevedel rozlúštiť. Keď ho však otočil na druhú stranu zbadal známe písmeno, o ktorom sa dnes v škole učil. Bolo to písmeno veľké a malé l. *Učiteľ pripne tvary písmen na tabuľu.*

Laco sa rozhodol ukázať list rodičom. Pozerala mamka, pozeral ocko. Obidvaja potvrdili, že na jednej strane sú tvary písmena l. začali ich spolu čítať. *Žiaci čítajú nahlas písané a tlačené tvary písmena l.*

Keď list otočili, zdalo sa im, že je na ňom niečo napísané. Priniesli teda lupu a začali lúštiť. Naozaj tam bolo niečo napísané. Písmo však bolo trochu roztrasené, ale dalo sa prečítať.

Milí Lístkovci!

*Ďakujeme Vám, že ste nám dovolili bývať na Vašom balkóne
a za to, že ste sa o nás a o našich päť detí s láskou starali.*

Bolo nám u Vás veľmi dobre.

Posielame Vám balík z teplých krajín.

S láskou!

Lastovičky.

Celá rodina ostala prekvapená. Zrazu niekto zaklopal na dvere. Bol to ujo poštár s balíkom v rukách. Lístkovci otvorili balík v ktorom bolo prekvapenie pre ich rodinu.

Na tabuli sú napísané slabiky s malým a veľkým začiatočným písmenom. Učiteľ ukazuje na slabiky a hovorí kto dostal aký darček.

Lo la

Lu lo

Li le

Le li

La lu

Lola má lampu.

Lucka má loptu.

Lila má lego.

Lea má ligotavé náušnice.

Laco má lupu.

Žiaci čítajú slabiky. Potom pripínajú k slabikám obrázky predmetov, ktoré boli v balíku. Určujú mená podľa slabiky, ktorú čítajú. Lo – Lola. Na základe slabík tvoria vety – Lola má lampu

Prameň: autorka